

Concept Leerdoelenkaart begrippenlijst en taalverzorging 10-14

	Groep 5 & 6	Groep 7 & 8 (niveau 1F)	Tussendoelen vmbo	Niveau 2F
Begrippenlijst (begrippen worden vanaf het genoemde niveau aangeboden)				
Leestekens	leesteken, dubbele punt	puntkomma, apostrof koppelteken, afbreekstreepje, spatie	trema, accent,	interpunctie
Woordsoorten	voegwoord, voorzetsel, telwoord, bijvoeglijk naamwoord	bijvoeglijk naamwoord (stoffelijk afgeleid van deelwoord), voornaamwoord		persoonlijk / bezittelijk / aanwijzend / vragend voornaamwoord
Grammaticale kennis	onderwerp, persoonsvorm, hoofdzin, bijzin, zinsdeel, vragende vorm	lijdend voorwerp, (werkwoordelijk) gezegde, lijdende, vorm, bedrijvende vorm		mededelende / gebiedende zin; enkelvoudige / samengestelde zin; tangconstructie
Tekstkennis	standpunt, argument, feit, mening, tekst, signaalwoord, inhoudsopgave, inleiding, kern, slot, boodschap, situatie, bedoeling, tekstsoort, gespreksvorm, aanduiding voor gespreksvorm: overleg, discussie, interview/vraaggesprek, voordracht/presentatie	aanduiding voor tekstsoort/genre: - fictie: verhaal, poëzie - zakelijk: informatief, instructief, betogend debat, monoloog, dialoog metatagische vorm: woord, zin of tekstfragment dat informatie geeft over de rest van de tekst (zoals een prospectief en retrospectief tekstelement in inleiding, samenvattende zin aan slot), hoofdgedachte van tekst, tekstthema, paragraaf, zender, ontvanger, illustratie		tekstverband (impliciet, expliciet), vaste tekststructuren (evaluatie-, probleem-, maatregel-, chronologisch-, onderzoekstructuur), vertelperspectief (ik, personaal, alwetend), interpretatie, informatiedichtheid, hyperlink, literatuur, debat, stijl, genre
Stijl en betekenis	betekenis, letterlijk, figuurlijk, uitdrukking, spreekwoord, gezegde, definitie, spreektaal, schrijftaal, tegenstelling, picto(gram), logo(gram)	afkorting, symbool, synoniem, context, moedertaal, tweede taal, vreemde taal, standaardtaal, dialect, meertalig, formeel taalgebruik, informeel taalgebruik, leenwoord, homoniem, homofoon, vaktaal/jargon		metafoor, gevoelswaarde, ironie, personificatie, stijlfiguur, eufemisme, pleonasme, tautologie, parafrase, dubbele ontkenning
Woordvorming	hele werkwoord/ infinitief, stam van het werkwoord, woordvorm, woorddeel, samenstelling, voorvoegsel, achtervoegsel, woordsoort tegenwoordige tijd, verleden tijd, klankvast (zwak) werkwoord, klankveranderend (sterk) werkwoord, persoon (1e, 2e, 3e)	trappen van vergelijking (stellende, vergrotende, overtreffende trap), voltooid tijd, onvoltooid tijd, voltooid deelwoord, bijvoeglijk gebruik van onvoltooid en voltooid deelwoord		neologisme
Opmaak	lettertype, alinea, kopje, opmaak, lay-out, cursief, vet gedrukt			
Klanken		klemtoon, intonatie, spreekpauze		articulatie

	Groep 5 & 6	Groep 7 & 8 (niveau 1F)	Tussendoelen vmbo	Niveau 2F
Taal en communicatie	boodschap, situatie, publiek, doel, gespreksregels, beurtwisseling informatie	publiekgerichtheid, doelgerichtheid, mimiek, spreektempo, spreekpauze, volume, communicatie		medium, ruis, interactie, verbale/non-verbale communicatie, objectief-subjectief taalgebruik, argumentatiestructuren, drogredenen/deugdelijk argumenteren, overtuigingskracht/manipulatie, taalfunctie (bijv. communicatief, expressief, conceptualiserend)
Taalverzorging (spellingcategorieën en -regels worden vanaf het genoemde niveau aangeboden en twee niveaus hoger vrijwel automatisch beheerst) In relatie tot het Referentiekader Taal: items <i>cursief</i> zijn ingedeeld op 2F, items vet zijn ingedeeld op 3F.				
1. Alfabetische spelling: op basis van een een-op-een-relatie tussen klank en teken (woorden met...)	-f-, -v- ongeleed (tafel, oven), -s-, -z- ongeleed (fase, pauze),			
2. Orthografische spelling: gebaseerd op afspraken over de schrijfwijze van (groepen) woorden (woorden met...)	f/v-wisseling (braaf - brave), s/z-wisseling (huis - huizen), verkleinwoorden met ng/nk-wisseling (ketting - kettinkje)	uitgang -iaal, -ieel, -eaal, -ueel (liniaal, officieel, ideaal, ritueel), afbreekregels, trema (ruïne, skiën, poriën, knieën, zeeën), koppelteken (zonne-energie)		
3. Lexicaal-morfologische spelling: op basis van de opbouw van het woord, los van de grammaticale context (woorden met...)	verkleinwoorden met uitgang -je na -d en -t (vriendje, plantje), uitgang -pje, -etje (raampje, dingetje, karretje), uitgang -em (stiekem), uitgang -elen, -enen, -eren (wandelen, oefenen, kinderen), uitgang -lijk (eerlijk), uitgang -ig (veilig), uitgang -teit (majesteit), uitgang -heid (eenheid), <i>beginnend met 's ('s ochtends),</i> eindigend op `s (komma's, lolly's), vorming bijvoeglijk naamwoord (blauwe, grote), uitgang -ing (buiging), <i>meervouds- -s na klinker (meisjes)</i>	eindigend op -b (web) uitgang -isch(e) (historisch) <i>verkleinwoord na open lettergreep op -a, -e, -o, -u (laatje, autootje, parapluutje)</i> meervoud heid-heden (eenheden) meervoud op -a (musea) meervoud op -i (critici) assimilatieverschijnselen (afval, zakdoek) bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord (gebroken, verlichte) <i>stoffelijk bijvoeglijk naamwoord (ijzeren)</i> <i>tussenletter -n- in samengestelde woorden (zonnebloem, bessensap)</i> tussenklank -s of -e(n) (stadsdeel) aaneenschrijven of los schrijven (kleinkind/klein kind, tenslotte/ ten slotte)		

	Groep 5 & 6	Groep7 & 8 (niveau 1F)	Tussendoelen vmbo	Niveau 2F
4. Morfologische spelling op grammaticale basis: op basis van de opbouw van het woord binnen de gramaticale context	<p>hele werkwoord/infinitief stam van het werkwoord tijd van het werkwoord: tegenwoordige tijd, verleden tijd regel voor overeenkomst in getal (onderwerp-persoonsvorm) persoonsvorm: tegenwoordige tijd meervoud; tegenwoordige tijd enkelvoud; tegenwoordige tijd met stam -d enkelvoud (word); verleden tijd (kookte, schreef); verleden tijd met stam op -d of -t (brandde(n), startte(n))</p>	<p>persoonsvorm: tegenwoordige tijd 2e/3e persoon achter persoonsvorm (word je, wordt je broer); met prefix homofoon met voltooid deelwoord (beoordeelt/beoordeeld) voltooid deelwoord, excl. homofone gevallen (gekookt, gemeld, geworden) voltooid deelwoord, homofone gevallen (verhuist, verhuisd) regel voor overeenkomst in getal (referent-verwijswoord) regel voor overeenkomst in ge- slacht (referent-verwijswoord) <i>meervouds- -n bij zelfstandig gebruikte verwijzing (alle/allen)</i></p>		
5. Logografische spelling: gebaseerd op vaststaande combinaties, zonder regelvorming (woorden met...)	<p>/zj/ geschreven als g (horloge, gelei) /ie/ geschreven als i (liter, olifant, januari) /s/ geschreven als -c- (narcis, precies) /k/ geschreven als -c- (contact) -tie (politie)</p>	<p>/t/ geschreven als th (thee) /sj/ geschreven als -ch- (chocola, douche) /ks/ geschreven als -x- (taxi) /oe/ geschreven als -ou- (route) (-)y(-) (yoghurt, pony) Franse leenwoorden (trottoir, cadeau, militaire) Engelse leenwoorden (cake, manager, laptop) afkortingen van woorden (tv, cd, bv.)</p>		
6. Interpunctie en het gebruik van hoofdletters	<p><i>hoofdletter bij eigennaam, komma, dubbele punt, aanhalingstekens, haakjes</i></p>	<p><i>hoofdletter bij directe rede, puntkomma, afbreekstreepje, spatie</i></p>		